

Nr 588

Av herr **Skoglösa m. fl.**, om förläggande av en konstnärskoloni till Broby i Skåne.

(Lika lydande med motion nr 470 i Första kammaren)

Sedan flera år tillbaka har Konstakademien äskat betydande anslag för en nödvändig upprustning av konsthögskolans pedagogiska resurser. Särskilt under senare år har också en del av de mest trängande behoven kunnat tillgodoses med hjälp av de anslag som riksdagen ställt till Kungl. Maj:ts förfogande. Men åtskilligt återstår ännu att göra innan den högre konstundervisningen har fått resurser, som tillnärmelsevis ställer den i paritet med undervisningsväsendet i övrigt inom landet.

Det ingår i konsthögskolans skyldigheter att lämna eleverna möjlighet till övning i åtskilliga yrkestekniker av betydelse för deras framtida konstnärliga gärning. Sådana tekniker är bl. a. emaljbränning, arbeten med glas och keramiska produkter, mekaniskt verkstadsarbete, stenbearbetning etc. Då varken skolans nuvarande lokalresurser eller dess belägenhet gör det möjligt att i tillräcklig skala bedriva sådana övningar där, har skolan försökt att placera eleverna i för ändamålet lämpliga och lämpligt belägna industrier och verkstäder utanför skolan.

Med konstlivets utveckling har denna pedagogiska verksamhetsform fått allt större betydelse. Emellertid har särskilt den för skulptörerna så angelägna kontakten med stenindustrin blivit allt svårare att etablera i Stockholms-trakten. Flera av de där förut verksamma stensbildhuggerier, där eleverna kunde placeras i praktiskt arbete i nära kontakt med material och bearbetningsmaskiner av olika slag, har numera försvunnit, och skolan har tvingats under betydande svårigheter söka upp sådana studiemöjligheter långt från Stockholm och under pedagogiskt föga gynnsamma former. Det föreligger stor fara för konstlivets utveckling om flera årgångar konststuderande på så sätt blir bristfälligt insatta i stensbildhuggarkonstens tekniska förutsättningar och får en bristande insikt i därmed sammanhängande materialfrågor.

Det har länge framstått som ett behov att mera medvetet och systematiskt organisera denna del av utbildningen. Möjlighet erbjuder sig nu att enligt inom konsthögskolan utarbetat förslag i nära kontakt med det livaktiga stenindustridistriktet i nordöstra Skåne etablera en fast anläggning, där varje årskurs elever vid konsthögskolan skulle kunna under ledning av vederbörande lärare få denna del av sin undervisning upplagd på ett pedagogiskt riktigt sätt.

Konstakademien har kostnadsfritt erbjudits ett för ändamålet lämpligt tomtområde och har med ledning av en preliminär skissutredning i sina petita äskat medel för den fortsatta byggnadstekniska utredning, som torde vara erforderlig för att på för statsverket godtagbart sätt klarlägga de med projektet sammanhängande ekonomiska frågorna.

Erbjudandet innebär möjlighet att, om erforderliga medel ställes till förfogande för uppförande av byggnader och för anläggningsdrift, lösa ett för konsthögskolan synnerligen angeläget praktiskt-pedagogiskt problem, närmast med avseende på skulptörernas utbildning. För detta ändamål skulle enligt inom skolan uppgjorda planer en första anläggning omfatta en ateljébyggnad med sex separata ateljéer med tillhörande arbetsgårdar i det fria samt ett bostadshus med sex enrumslägenheter så utformade att de kan utnyttjas även av gifta konststudenter.

I en senare etapp är tänkt att komplettera anläggningen med en byggnad för gemensamhetslokaler och eventuellt ytterligare bostadsutrymmen för gästande konstnärer etc. Utbyggnaden bör i varje etapp utföras så, att ytterligare utveckling av anläggningen framdeles blir möjlig. Projektet avser, som ovan nämnts, i första hand att, med stöd av den närbelägna stenindustriens tekniska resurser och den goda tillgången till ur pedagogisk och konstnärlig synpunkt lämpliga material, tillåta konsthögskolans skulpturelever att angripa gestaltungsproblem av helt annan art än vad som är möjligt i ateljéerna i Stockholm. Tillfällen att därvid besöka stenbrotten och på nära håll följa de industriella tillverkningsmetoderna skulle i oerhörd grad öka det pedagogiska utbytet och befrämja elevernas konstnärliga utveckling.

Huru betydelsefulla de ovan anförda synpunkterna på skulpturelevernas utbildning än må vara, synes flera andra omständigheter därjämte förtjäna beaktande i sammanhanget.

Konsthögskolan har sålunda att enligt sina stadgar varje år mellan terminerna anordna en s. k. "landskapsskola", ledd av en för varje tillfälle särskilt utsedd professor. Ehuru ämnet "landskapsmålning" sedan länge förlorat all aktualitet i tidigare gängse mening, har denna samling av elever och lärare i annan miljö än på skolan i Stockholm fortfarande full relevans. Institutionen har mötts av ökat intresse både bland lärare och elever och lockar nu varje år allt fler sökande — fler än tillgängliga medel tillåter. Härtill har givetvis bidragit den omsorg om uppläggningsverksamheten, valet av plats för sammankomsten och det personliga intresse, som vederbörande lärare numera ägnar elevgruppen. Som en följd härav och av högskolans strävan efter ökad kontakt mellan dess olika avdelningar har starkt intresse visats även från skulptörer, grafiker och arkitekter att få förena sig med målarna vid detta under fria former bedrivna utbildningspass, väl ägnat att etablera och fördjupa ideologiska kontakter mellan eleverna sinsemellan och mellan dem och lärarna.

Det har länge framstått som ett önskemål för skolan att nå en fastare orga-

nisation av denna verksamhet, som nu för en ambulerande tillvaro på olika sommarpensionat. För detta ändamål anses det ovan relaterade Broby-projektet vara av synnerligen stort värde.

Till förmån för den föreslagna lokaliseringen till Skåne må dessutom anföras att därigenom lättare nås kontakt med konstnärskretsar i hela södra Sverige och — inte minst — i Danmark och på kontinenten. Givetvis bör anläggningen på tider, då den inte upptas av konsthögskolans elever, stå till förfogande för konstlivet inom landet i övrigt. Ett betydande intresse har i detta avseende kunnat konstateras. Den i Danmark av Konstakademiet disponerade anläggningen söder om Köpenhamn kan därvid tjäna som mönster.

Anläggningskostnaderna för den första etappen, omfattande sex arbetsateljéer och sex bostäder, har preliminärt uppskattats icke komma att överstiga ca 400 000 kronor. Driftkostnaderna är givetvis på nuvarande stadium svårare att uppskatta, då den omfattning, i vilken anläggningen kan komma att utnyttjas, icke med säkerhet kan fastställas. Under förutsättning av att dess utnyttjande under de tider, då den icke upptages för av staten anordnad konstutbildning, sker enligt självkostnadsprincipen, synes de kostnader, som kommer att åsamkas statsverket, kunna inskränkas till utgifter för städning, tillsyn och löpande underhåll enligt för statens byggnader i övrigt gällande regler. Det förutsättes nämligen att anläggningen, därest den kommer till stånd, kommer att ställas under byggnadsstyrelsens förvaltning att upplåtas till konsthögskolans disposition.

De kostnader i övrigt, som konsthögskolans hit förlagda verksamhet skulle medföra, nämligen bidrag till resor och uppehälle för elever och lärare, förutsättes komma att sökas och beviljas inom för konsthögskolan redan nu gällande rubriker för "tjänsteresor" och "elevernas studieresor". Viss höjning av dessa poster har redan nu äskats i akademiens petita. De motiveringar, som därvid anförts, äger sin giltighet även för det här berörda projektet, som dock på ett mera ändamålsenligt och systematiskt sätt skulle kunna tjäna de pedagogiska funktioner som åsyftats. Skulle ökningar av dessa anslag framdeles komma att erfordras, är orsakerna härtill sålunda att tyda snarare som en ytterligare utveckling av skolans aktivitet, nödvändig att på ett eller annat sätt tillgodose, än en direkt följd av Broby-projektet.

Vi har funnit de av Konstakademien sålunda framförda argumenten i och för sig synnerligen tungt vägande vad avser både konstutbildningen som sådan och konstlivet i Sverige. För den del av landet, varom här är fråga, skulle projektet, om det realiserades, utan tvekan innebära ett inslag av stort kulturellt värde och i god överensstämmelse med den anda i vilken statsmakterna under senare år sökt stödja konstlivet och bredda möjligheterna för ett rikare kulturliv över landet i sin helhet.

Enligt vår mening bör frågan om en konstnärskoloni i Broby bli föremål för utredning.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställes,
att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om
en skyndsam utredning av frågan om förläggande av en konst-
närskoloni till Broby på i motionen anförda grunder.

Stockholm den 26 januari 1966

Harald Skoglösa

Jöns Nilsson

Gunnar Engkvist

i Bästekille

Arvid Nilsson
i Lönsboda

W. Werbro

Claes Elmstedt

Einar Larsson

Rune Gutavsson

i Alvesta